

Invalidní důchody

Změny v posuzování invalidity

od 1. ledna 2010

vybavení pracoviště, zvláštní úpravy stávajících strojů, nástrojů, používání zvláštních pracovních pomůcek nebo každodenní podpora nebo pomoc na pracovišti formou předčitatelských služeb, tlumočnických služeb nebo pracovní asistence. V posudkové praxi to znamená zvážit, zda pojištěnec invalidní ve 3. stupni je za uvedených zcela mimořádných podmínek schopen pracovat.

Invalidní důchod v mimořádných případech

Invalidní důchod v mimořádných případech upravuje § 42 zákona o důchodovém pojištění. Na invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně má nárok také osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území ČR a je invalidní pro invaliditu 3. stupně, jestliže tato invalidita vznikla před dosažením 18 let věku. Rovněž tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu (podle § 40 zákona o důchodovém pojištění). Za invaliditu 3. stupně se v tomto případě považuje rovněž takové omezení tělesných, smyslových nebo duševních schopností, které má za následek neschopnost soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění.

Transformace dříve přiznaných invalidních důchodů

Od 1. ledna 2010 nedochází v souvislosti s novou právní úpravou k odnětí ani ke změně výše dosavadních plných a částečných invalidních důchodů. Mění se pouze označení, a to následujícím způsobem:

- plný invalidní důchod, na který vznikl nárok před 1. lednem 2010, ve výši, v jaké náležel k 31. prosinci 2009, se od 1. ledna 2010 považuje za invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně,
- částečný invalidní důchod, na který vznikl nárok před 1. lednem 2010, se ve výši, v jaké náležel k 31. prosinci 2009, považuje od 1. ledna 2010 za invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně, byl-li důvodem částečné invalidity pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 50 %,
- za invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně se považují ostatní částečné invalidní důchody, které nejsou uvedeny v předchozím bodě.

O změně označení invalidního důchodu budou lidé, kteří ho pobírají, informováni. Plátce důchodu je povinen jim nejpoz-

ději do 31. ledna 2010 poslat písemné oznámení o tom, zda jim náleží invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, pro invaliditu druhého stupně, nebo pro invaliditu prvního stupně.

Námitkové řízení

Od 1. ledna 2010 se zavádí institut námitek s cílem umožnit přezkoumání rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) ještě před soudním přezkumem podle soudního řádu správního. Řízení o námitkách je správní řízení zahajované na základě podání písemných námitek jako řádného opravného prostředku proti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení ve věcech důchodového pojištění. Námitky se podávají orgánu sociálního zabezpečení, který rozhodnutí vydal do 30 dnů ode dne jeho oznámení. Posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto řízení je v pravomoci ČSSZ. Řízení o námitkách musí být vedeno odděleně od rozhodování orgánu sociálního zabezpečení v prvním stupni. Institut námitek v důchodových věcech nenahrazuje přezkum rozhodnutí ve správním soudnictví. Před případným podáním žaloby je třeba tento řádný opravný prostředek vyčerpat.

Lidé mají k dispozici informace

Vyhláška o posuzování invalidity v § 7 vymezuje náležitosti posudku o invaliditě. Pojištěnci to umožní být informován o výsledku posouzení zdravotního stavu, poklesu pracovní schopnosti a invalidity. Okresní správa sociálního zabezpečení totiž posuzovanému v souladu se zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 479/2008 Sb., předá nebo pošle do 7 dnů stejnopis posudku o invaliditě.

Kontakty

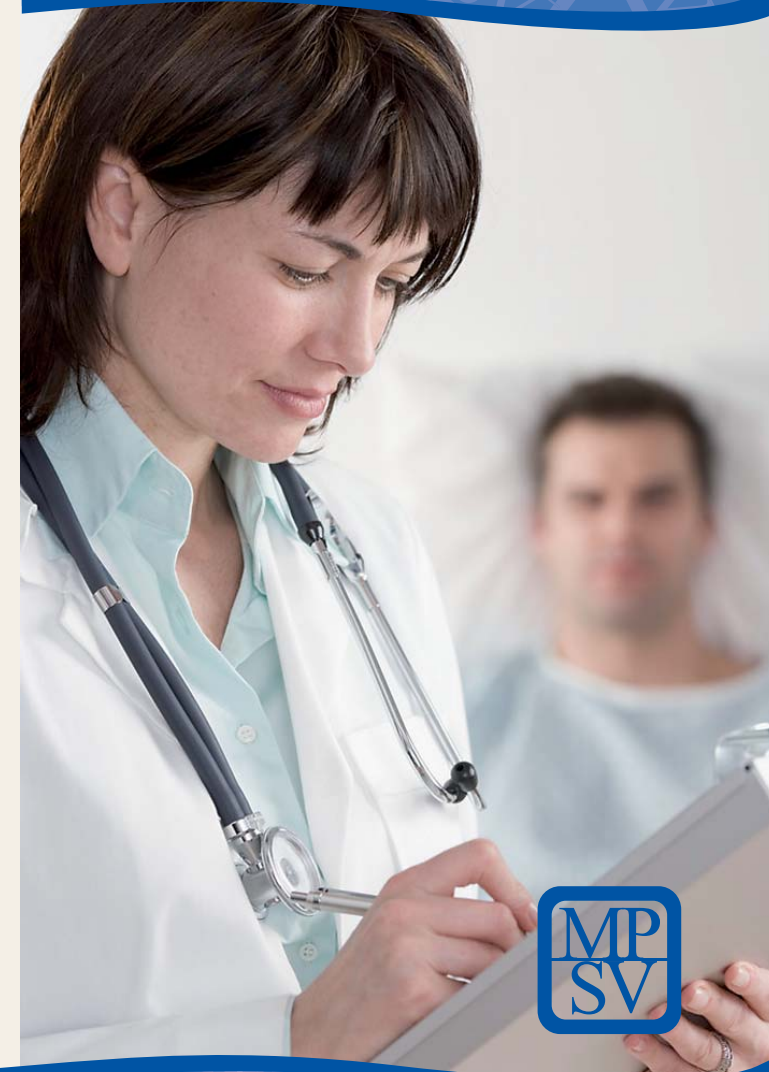
Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 921 111, fax: +420 224 918 391
web: <http://www.mpsv.cz>

Česká správa sociálního zabezpečení

Křížová 25, 225 08 Praha 5
tel.: +420 257 062 860, fax: +420 257 063 360
web: <http://www.cssz.cz>

Vydáno v listopadu 2009.



Co se mění

Od 1. ledna 2010 existují tři stupně invalidity a invalidní důchod ve třech dávkových pásmech. Zavádí je zákon č. 306/2008 Sb., který novelizuje současný zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. To vše v rámci I. etapy důchodové reformy. Nový právní předpis stanoví, že pojištěnec je invalidní, jestliže mu kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu poklesla pracovní schopnost nejméně o 35 %. Na míře poklesu pracovní schopnosti závisí stupeň invalidity:

- 1. stupeň se týká pojištěnců, jejichž pracovní schopnost poklesla nejméně o 35 %, nejvíce však o 49 %.
- Invalidita 2. stupně znamená pokles pracovní schopnosti nejméně o 50 %, nejvíce však o 69 %.
- Nejtěžší, tj. 3. stupeň invalidity se týká těch pojištěnců, kterým poklesla pracovní schopnost nejméně o 70 %.

V souvislosti s třístupňovou invaliditou 1. ledna 2010 nabývá účinnosti vyhláška č. 359/2009 Sb., která nově stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě. Nahrazuje v oblasti posuzování invalidity 15 let starou legislativu – vyhlášku č. 284/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Proč ke změně došlo

Podstatou změny bylo zajistit klientům systému důchodového pojištění a posudkové službě sociálního zabezpečení adekvátní přístup, který respektuje pokroky v medicíně. Stejně jako není dnes možné diagnostikovat a léčit podle poznatků lékařské vědy z roku 1995, nebylo možné posuzovat zdravotní stav a pracovní schopnost na základě 15 let starých znalostí.

Smyslem třístupňové invalidity je cílenější směřování invalidních důchodů podle jednotlivých stupňů poklesu pracovní schopnosti. Zákon o důchodovém pojištění také nově od 1. ledna 2010 zavádí transformaci invalidního důchodu v důchod starobní při dosažení 65 let věku a rovněž chrání stávající poživatelé invalidních důchodů v případě, že při první kontrolní lékařské prohlídce invalidity konané po 1. lednu 2010 dojde ke změně stupně invalidity. Podle právních předpisů účinných do 31. prosince 2009 se bude nadále posuzovat invalidita za dobu před 1. lednem 2010.

Posuzování v praxi

Vyhláška č. 359/2009 Sb. k zákonu o důchodovém pojištění upravuje proces stanovení procentní míry poklesu pracovní schopnosti a posuzování invalidity. Rovněž vymezuje náležitosti posudku o invaliditě. Procentní míry poklesu pracovní schopnosti jsou uvedeny v příloze vyhlášky. Na přípravě tohoto předpisu se s lékaři Ministerstva práce a sociálních věcí ČR podíleli odborníci z jednotlivých oblastí medicíny České lékařské společnosti J. E. Purkyně tak, aby hodnocení odpovídalo nejnovějším poznatkům v diagnostice a léčbě jednotlivých chorob. V případě zdravotního postižení, které je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a není uvedeno v příloze, stanoví se pokles pracovní schopnosti podle takového zdravotního postižení uvedeného v příloze, které je s ním funkčním dopadem nejvíce srovnatelné.

Nové termíny

Pokles pracovní schopnosti

Nově se od 1. ledna 2010 při posuzování invalidity hodnotí pokles pracovní schopnosti v důsledku omezení tělesných, smyslových a duševních schopností ve srovnání se stavem, který byl u pojištěnce před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (DNZS). Pokud je příčinou DNZS více zdravotních postižení, pak se za rozhodující příčinu DNZS považuje takové zdravotní postižení, které má nejvýznamnější dopad na pokles pracovní schopnosti pojištěnce. Ustanovení § 3 vyhlášky o posuzování invalidity umožňuje při stanovení míry poklesu pracovní schopnosti za určitých podmínek zvýšit horní hranici stanoveného procentního rozmezí dané položky až o 10 procentních bodů. Obdobně v souladu s ustanovením § 4 citované vyhlášky lze dolní hranici míry poklesu pracovní schopnosti snížit až o 10 procentních bodů. Při navyšování nebo snižování procentní míry poklesu pracovní schopnosti je rozhodující:

- a) přítomnost více příčin DNZS,
- b) dosažené vzdělání, zkušenosti a znalosti,
- c) schopnost pokračovat v předchozí výdělečné činnosti,
- d) schopnost rekvalifikace,
- e) příznivá stabilizace DNZS nebo adaptace pojištěnce na své zdravotní postižení.

Stabilizovaný zdravotní stav

Považuje se za něj zdravotní stav ustálený na úrovni, která umožňuje pojištěnci vykonávat výdělečnou činnost, aniž by tato činnost jeho zdravotní stav zhoršila. Udržení stabilizace zdravotního stavu může být podmíněno dodržováním léčby či pracovních omezení.

Adaptace na zdravotní postižení

Pojištěnec je adaptován na své zdravotní postižení, jestliže nabyt, případně znovu nabyt schopností a dovedností, které mu spolu se zachovanými tělesnými, smyslovými a duševními schopnostmi umožňují vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu vlivem takové činnosti.

Hodnocení invalidity dle jednotlivých stupňů

Zachování pracovní schopnosti u invalidity

1. a 2. stupeň

U invalidity 1. a 2. stupně se nově hodnotí využití zachované pracovní schopnosti. Stanovuje se, zda je pojištěnec schopen vykonávat výdělečnou činnost jen:

- s podstatně menšími nároky na tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti,
- s podstatně menšími nároky na kvalifikaci a
- v podstatně menším rozsahu a intenzitě.

Za podstatně menší nároky, rozsah nebo intenzitu se u invalidity 1. stupně považuje snížení alespoň o třetinu, u invalidity 2. stupně alespoň o polovinu.

Pokud není pojištěnec schopen pokračovat v předchozí výdělečné činnosti, není schopen využít dosaženého vzdělání, zkušenosti a znalosti z předchozí výdělečné činnosti, pak se posoudí, zda je schopen rekvalifikace na jiný druh výdělečné činnosti.

Zcela mimořádné podmínky a invalidita 3. stupně

Při uznání invalidity třetího stupně, tzn. v případě poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 %, je lékař referátu lékařské posudkové služby povinen stanovit, zda je pojištěnec schopen vykonávat výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek.

Zcela mimořádnými podmínkami se rozumí zásadní úprava pracovních podmínek, pořízení a využívání zvláštního